

Έχω ξαναγράψει πως η ποίηση είναι ένα από τα πλέον ασφαλή καταφύγια όπου, μακριά από τη «συνάφεια των πολλών» μπορεί κανείς να αναζητήσει εκείνο το αδιόρατο νήμα που συνδέει το παρελθόν με το παρόν, να μοιραστεί συναισθήματα και μύχιες σκέψεις, να αφουγκραστεί νοήματα που καθρεφτίζουν το περιεχόμενο της ύπαρξής του ή ακόμη και πτυχές της καθημερινότητάς του.

Στο σημερινό κείμενο θα ανατρέξουμε στον μεγάλο Αλεξανδρινό, τον Καβάφη. Παρότι ιδιαίτερος γνωστή και προσφιής η ποίησή του στους νεοέλληνες, ένα μεγάλο μέρος της ποιητικής του δουλειάς εξίσου σημαντικό και ενδιαφέρον παραμένει στα «αζήτητα». Είτε γιατί η πρόσληψή του συναντά μεγαλύτερες ερμηνευτικές δυσκολίες, είτε γιατί το περιεχόμενό του προκαλεί τα «σεινότυφα ήθη» της ελληνικής κοινωνίας, είτε γιατί εγείρει εντονότερους προβληματισμούς για το ιστορικό, κοινωνικό και πολιτικό γίγνεσθαι, η ανάγνωση των οποίων προϋποθέτει «ανοικτούς ορίζοντες» σκέψης.

Ένα από τα ποιήματα αυτής της τελευταίας κατηγορίας είναι και το «Ας φρόντιζαν». Με λόγο παραβολικό, αλλά, όπως πάντα, μεστό, άμεσο και κατηγορηματικό παρουσιάζει την εικόνα παρακμής και εκφυλισμού της πολιτικής συνείδησης. Το «πρόσωπο» του ποιήματος δηλώνει με κυνισμό και δεικτικότητα τη «διάθεσή» του να προσφέρει τις «πολύτιμες υπηρεσίες του» σε οποιονδήποτε πολιτικό ηγέτη τις δεχθεί, αρκεί να ανταμειφθεί επαρκώς γι' αυτές. Η διαφθορά και ο ηθικός ξεπεσμός των ηγετών περνά στους ίδιους τους πολίτες. Η απληστία για δόξα, δύναμη και χρήμα συνιστούν τη βάση του σαθρού οικοδομήματος της κυρίαρχης πολιτικής τάξης.

Είναι δε χαρακτηριστικό πως το «πρόσωπο» που διεκδικεί στο ποίημα την εύνοια των ηγετών προέρχεται από την «άνωτερη τάξη». Διαθέτει υψηλή μόρφωση, μακρά πείρα στη διαχείριση των κοινών και ικανή κρίση. Παρόλα αυτά διολισθαίνει συνειδητά στον καιρσκοπισμό, στον κυνισμό και στην ανηθικότητα. Δυσκολεύεται κανείς να πιστέψει πως τούτο το ποίημα (και άλλα αντίστοιχα) δεν είναι εμπνευσμένο από γεγονότα της τωρινής εποχής μας. Μια φευγαλέα ματιά να ρίξει κάποιος δίπλα του (και δη εν όψει της επερχόμενης εκλογικής αναμέτρησης) θα διακρίνει σε συμπεριφορές επωνύμων (κυρίως αυτών) και ανωνύμων στοιχεία που προσιδιάζουν απόλυτα στα χαρακτηριστικά του «προσώπου» του ποιήματος του Καβάφη. «Συστοιχισμένοι» πίσω από «πεφωτισμένους» ηγέτες, εγωϊστές και δειλοί, ματαιόδοξοι και μνησικάκοι τοποθετούν τον εαυτό τους στη χαμηλότερη βαθμίδα, συνεργώντας στον περαιτέρω εκφυλισμό του δημόσιου βίου.

«...η διεκδίκηση μόνο φέρνει αυτό που επιθυμούμε

κανένας κραταιός θεός δεν πρόκειται να μας φέρει μεσίες και μεσάζοντες που θα μας σώσουν,

αν επιθυμείς κάτι κανένας γρύπός υρκανός ζαβίνας, ο κόσμος είναι γεμάτος από δαύτους, δεν πρόκειται να στο δώσει...»

□

«Ας φρόντιζαν

Κατήντησα σχεδόν ανέστιος και πένης.

Αυτή η μοιραία πόλις, η Αντιόχεια

όλα τα χρήματά μου τάφαγε:

αυτή η μοιραία με τον δαπανηρό της βίο.

□

Αλλά είμαι νέος και με υγείαν αρίστην.

Κάτοχος της ελληνικής θαυμάσιος

(ξέρω και παραξέρω Αριστοτέλη, Πλάτωνα·

τι ρήτορας, τι ποιητάς, τι ό,τι κι αν πεις).

Από στρατιωτικά έχω μιαν ιδέα,

κ' έχω φιλίες με αρχηγούς των μισθοφόρων.

Κώστας Χ. Πασχάλης

«Ας φρόντιζαν» - Κυνική ομολογία της πολιτικής εξαθλίωσης

Είμαι μπασμένος κάμποσο και στα διοικητικά.
Στην Αλεξάνδρεια έμεινα έξι μήνες, πέρσι·
κάπως γνωρίζω (κ' είναι τούτο χρήσιμον) τα εκεί:
του Κακεργέτη βλέψεις, και παληανθρωπιές, και τα λοιπά.

□

Όθεν φρονώ πως είμαι στα γεμάτα
ενδεδειγμένος για να υπηρετήσω αυτήν την χώρα,
την προσφιλή πατρίδα μου Συρία.

□

Σ' ό,τι δουλειά με βάλουν θα πασχίσω
να είμαι στην χώρα ωφέλιμος. Αυτή είν' η πρόθεσίς μου.
Αν πάλι μ' εμποδίσουνε με τα συστήματά τους—
τους ξέρουμε τους προκομένους: να τα λέμε τώρα;
αν μ' εμποδίσουνε, τι φταίω εγώ.

□

Θ' απευθυνθώ προς τον Ζαβίνα πρώτα,
κι αν ο μωρός αυτός δεν μ' εκτιμήσει,
θα πάγω στον αντίπαλό του, τον Γρυπό.
Κι αν ο ηλίθιος κι αυτός δεν με προσλάβει,
πηγαίνω παρευθύς στον Ύρκανό.

□

Θα με θελήσει πάντως ένας απ' τους τρεις.

□

Κ' είν' η συνείδησίς μου ήσυχη
για το αφήριστο της εκλογής.
Βλάπτουν κ' οι τρεις τους την Συρία το ίδιο.

□

Αλλά, κατεστραμένος άνθρωπος, τι φταίω εγώ.
Ζητώ ο ταλαίπωρος να μπαλωθώ.
Ας φρόντιζαν οι κραταιοί θεοί
να δημιουργήσουν έναν τέταρτο καλό.
Μετά χαράς θα πήγαινα μ' αυτόν»

(Από τα Ποιήματα 1897-1933, Ίκαρος 1984)